

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты ІХ Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
ІХ Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2014

1823. Но как указывают данные «Обзора» увеличение падежа скота фиктивное и является увеличением ветеринарного персонала, установления более деятельного надзора и более строгого применения ветеринарно - полицейских мер, в силу чего неизбежно должно сократиться укрывательства эпизоотией.

На основании «Обзоров», мы делаем вывод, что Акмолинская область испытывала острый недостаток в медицинских кадрах, лечебно-профилактических учреждениях, медицинском оборудовании, лекарствах. Слабое развитие медицинского обслуживания и антисанитарное состояние в уездах стали причинами вспышки различных инфекционных, туберкулезных и прочих видов заболеваний, которые способствовали росту численности как взрослой, так и детской смертности.

Таким образом, мы убеждаемся в том, что «Обзоры Акмолинской Области» являются ценным источником, раскрывающим состояние «народного здоровья» в конце XIX века. Однако при использовании «Обзоров» не следует упускать из виду неточность сведений, собранных волостными и уездными органами управления, и наличие в них приближенных данных.

Список использованной литературы:

1. Касымбаев Ж.К. История Акмолы (1832-1917 гг.). А.: Атамұра, 1995. - С. 198.
2. «Обзор Акмолинской области за 1885 год». Омск, Обл. стат. ком., 1884-1915.
3. «Обзор Акмолинской области за 1886 год». Омск, Обл. стат. ком., 1884-1915.
4. «Обзор Акмолинской области за 1890 год». Омск, Обл. стат. ком., 1884-1915.

АШАРШЫЛЫҚТЫҢ ТИГІЗГЕН ЗАРДАБЫ

Каирбаев Бөкөтай

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Тарих факультетінің 2-курс студенті, Астана,
Қазақстан

Ғылыми жетекшісі - оқытушы Ақпанбет Нұргүл Нұрланқызы

XX ғасыр әлемдегі ірі тарихи оқиғалармен ерекшелінеді. Өткен ғасырдың алғашқы жартысы қазақ халқының өмірінде бетбұрысты кезең болды. 1917 жыл бүкіл адамзат санасында үлкен сілкіністер қалдырып, осы кезеңде халықтардың өмір сүру, тіршілік ету тәртібі түбегейлі өзгерді. Әсіресе, XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы Ашаршылық апаты немесе “Ұлы жұт” қазақ тарихының қасіретті беттерін айғақтайды. Ресей империясының отарлау саясатын жалғастырған кеңестік билік, елдің еуропалық бөлігіндегі шаруаларды Қазақстан сияқты шеткергі аймақтарға қоныстандырды. Сол арқылы жергілікті халықты құнарлы жерінен ығыстырып, дәстүрлі шаруашылық жүйесін бұзды. Бұл көрініс кеңестік дәуірде айқын көрініс берді. Большевиктер таптық күрес ұранымен аймақтардың табиғи-климаттық жағдайын және әлеуметтік-экономикалық дамуының жалпы заңдылықтарын ескерусіз қалдырды. Кеңес үкіметінің Қазақстанды орталықтан басқаруы және оның экономикалық даму ерекшелігін ескермеуі салдарынан дәстүрлі шаруашылық күйзеліске ұшырады. Жаппай ұжымдастыру барысында бай қожалықтарын тәркілеу, кулақтарды тап ретінде жою, шаруаларды күштеу және т.б. келеңсіз құбылыстарға жол берілді. Мұның өзі сталиндік террордың дамуында маңызды рөл атқарды. Коммунистік партия “жасанды” үлгілерімен қоғамды теңестіріп, тұтастандыруға тырысты. Большевиктер әртүрлі халықтардың өмір сүру мәдениетін тоталитаризм жүйесіне сәйкестендірді. Осылайша, таптық қағидаларға негізделген жаңа қоғам құруды мақсат етті. Ұзақ жылдар бойы кеңестік тарихнама 1928 – 1932 жылдардағы жаппай ұжымдастыру және оның зардаптары туралы аузын ашпады. Бұл кеңестік дәуірдің барлық кезеңіне тән болды. Шетелдік әдебиеттерде XX

ғасырдың 20–30 жылдарындағы ашаршылық тарихы өте ауыр кезең ретінде сипатталады[1;76].

Қазақтың Қаһарман батыры, жазушысы Бауыржан Момышұлы өз жазбаларында: “Барып тұрған әккі, екі жүзді басшылардың алдында құрдай жорғалап, өзінен қызметі төмендерге өркөкірекпен қараған, мансап жолында ешқандай құрбандықтан қайтпаған, жалған идеялары үшін миллиондардың өмірін қиып жүре беретін, досын досына айдап салуды меңгерген, басшыларға бағынуды принциптілік деп түсінген, қолы әбден қанға малынған Ф.Голощекин сталиндік дәуірдің партиялық функционерлерінің классикалық типі еді. Шындық пен өтірік ежелден бері өмір сүріп келеді. Шындықты, өтірікті тықпаламай айта білген жөн. Тарихта өтірік еш уақытта да өзінің нағыз шынайы кейпінде көрінген емес. Ол барлық кезде шындықтың тонын жамылып көрінетін. Өтірік тек 5-10 минут, бір сағат, бес, он жыл ғана жұртты иландырып салтанат құрып қана қоймайды, ғасырлар бойы сеңі бұзылмайтын өтірік болады. Бірақ бәрі бір өтірік әшкереленеді. Біздің жазушылар, тарихшылар, ғылыми қызметкерлер осы шындықты жазып, жас қауымды тәрбиелеуі керек еді, бірақ бұл істелген жоқ. Шындықты жазу заң, себебі өтірік әдебиетке, мәдениетке, келешемізге кесір”[2;1516]. 1925 жылы жазда республика басшылығына Орталық Филипп Исаевич Голощекинді жіберді. Жергілікті жағдаймен танысып алған соң Ф.Голощекин И.Сталинге арнайы хат жолдап, онда ендігі уақытта басымдылық жалпыұлттық міндеттерге емес, қазақ ауылын кеңестендіруге, республика өмірінде коммунистердің үлес салмағын күрт арттыруға, басқару аппараттарын жергіліктендіруге, яғни қазақ бұқарасына қазақша қызмет жасауға, сондай-ақ «үлкен саясатқа» емес, қалың қазақ бұқарасының күнделікті мұқтаждықтарын қанағаттандыруға берілмек екендігін тәптіштеп айтты. Ф.Голощекин ұсынған «Кіші Қазан» концепциясы осындай тұжырымдардан тұрды және ол И.Сталиннің толық қолдауын алды. Қазақстандағы кеңестік мемлекеттік автономия қызметіне ұлттық сипат, мазмұн беруге күш салған саяси топ (С.Қожанов, С.Сәдуақасов, Ж.Мыңбаев, Н.Нұрмақов, т.б.) Голощекин ұсынған «Кіші Қазан» бағдарламасын қазақ ауылында «азамат соғысын» тудыру әрекеті есебінде қабылдады. Қазақ қайраткерлері арасындағы келесі бір топ (О.Исаев, І.Құрамысов, Ғ.Тоғжанов, т.б.) ендігі уақытта басымдылықтың жалпыұлттық емес, таптық саяси мәселелерге берілгенін жөн санады. Республика өміріндегі саяси тартыс, негізінен, осы екі топтың арасында жүрді. Ф.Голощекин бастаған саяси басшылық қазақ ауылын кеңестендіру жолында тұрған негізгі кедергі байлартабы деп түсінді. Сондықтан да 1926 жылы 20-мамырда «Жерге орналаспай жер пайдаланатын көшпелі және жартылай көшпелі аудандардың шабындық және егістік жерлерін уақытша қайта бөлуді туралы» заң қабылдап, байларды мал жайылымын айналыру шарасын осы жылдың маусым және шілде айларында бастап кетті. Шабындық және егістік жерлерді қайта бөлуде бірқатар қиындықтар кезікті жерді өлшеу даярлықсыз жүргізілді, болыстық атқару комитеттері мен ауылдық кеңестерде бұл шараның мақсаты мен мәнін толық түсініп, оны ақырына дейін жеткізуге мүдделі қызметкерлер аса көп байқалмады. «Кіші Қазан» бағдарламасы аясында шабындық және егістік жерлерді қайта бөлу арқылы қазақ ауылында тапаралық «майдан» ашудан үміттенген кеңестік басшылық бұл үміті ақталмаған соң, жаңа ауқымды да қауырт шараларды іске асыруды қолға алды.

1927 жылы ақпанда БОАК төралқасы көшпелі, жартылай көшпелі қазақтарды жерге орналастыру туралы шешім қабылдады. Голощекин Қазақстандағы егістікке жарамды жерлерге орыс шаруаларын қоныстандыру мақсатын бірінші кезекке қоюға тырысты. Бұл Н.Нұрмақов, Ж.Сұлтанбеков сияқты қайраткерлердің заңды қарсылығын тудырды. Сол 1927 жылы қарашада өткен VI Жалпы-қазақтық партия конференциясы Қазақстанды мекендейтін барлық ұлттарды жаппай жерге орналастыру қажеттігі жөнінде қаулы қабылдады. Ол қаулыны БОАК өзінің 1927 жылы 12-желтоқсандағы қаулысында толық мақұлдады. Соның нәтижесінде Қазақстан үкіметі 1928 жылы 4 наурызда «Қазақ АКСР-де жерге орналастыру тәртібі және жерді пайдалануды ретке келтіру туралы» арнайы қаулы қабылдады. Бұл қаулыны іске асыру барысында басымдылық қоныс аударушыларға берілді.

Ал көшпелі және жартылай көшпелі қазақ қожалықтарын отырықшы тұрмысқа аудару мынадай қарқында жүргізілді: 1930 жылы — 87 136, 1931 жылы — 77 508, 1932 жылы — 77 674 және 1933 жылы — 242 208 қожалықтар арнайы белгіленген жерлерге орналастырылды. Қазақ қожалықтарын жаппай отырықшы тұрмысқа аудару оларды мемлекет тарапынан материалдық және қаржылай қолдаусыз, құр науқаншылық шаралар арқылы жүргізілді. Бұл зор ауқымды шараларды қауырт түрде іске асыру идеясы, авторларының көздеген басты мақсаттарының бірі қоныс аударушыларға молырақ қазақ жерлерін босатып беру болды. БОАК-тың 1928 жылғы 29 - наурыздағы қаулысында қазақтардың белгіленген мөлшерден артық жерлерін кесіп алу көрсетілді. *Осылайша Кеңес үкіметі қазақ жерін отарлау ісіне жаңа қарқын берді.* Бұдан кейін қабылданған шешімдер мен қаулылар патшалық Ресейдің қазақ жерін отарлау саясатының қайта тіріліп, кеңестік заманда жаңа бағытта жүргенін байқатады[3;3046].

Кейінгі кезге дейін проблеманы талдау үшін бірінші және екінші Бүкілодақтық халық санағы (тиісінше 1926 жылғы 17- жолтақсанда және 1939 жылғы 15- қаңтарда жүргізілді) деректері бірден бір құжат көз болып табылады. Халықтың кемуі нақ осы санақтар аралығындағы кезеңде өтті. [Erep](#) адамдардың демографиялық кемуінің шыңы 1932-1933 жылдардың қысына тура келетінін ескерсек, тиісінше халық санының ғаламат қысықаруы бірінші санақ өткеннен кейінгі шамамен оның алтыншы жылында және екінші санақтың нақ сондай алдыңғы жылында болды. 1926 жылғы 1 санақ қортындысына сәйкес, ҚазақАКСР-і аумағында үш миллион алты жүз жиырма сегіз мың тұрғылықты халық мекендеді, Бірақ, он екі жыл өткеннен кейінгі 1939 жылғы санақта халық санының 1 млн. 321 мың адамға яғни жинақтап айтқанда 36,7 пайызға азайғаны тіркелген. Тарихшы демографтардың айтуы бойынша тіпті осы цифрдің өзі азайтылып көрсетілген. Демек ол факторлық талдау аясында елеулі түрде түзетуді қажет етеді деген сөз. 1930 жылдың ортасына, халықтың сандық құрамы шартты түрде тұрақты болған кезде республика аумағындағы тұрғылықты саны 4120000 адамды құрады. Қазақ халық шаруашылығы есеп басқармасы М.Соматовтың мәлімдеме хатында Қазақстан ауыл тұрғындары 1930 жылдың 1- шілдесінен 1933 жылдың 1- маусымы аралығында 3,4 млн. адамға кеміп, ал қала тұрғындары 766,8 мың адамға өскен. Мәлімдеме хатында осы екі аралықтағы қайтыс болғандар айырмашылығы (263,3 мың адам) аштық, індет, жер аудару құрбандары көрсетілмейді. Қазақстанда осы кезде басқа халықтар мен этностардың саны: украиндар – 859,4 мыңнан 658,1 мыңға, өзбектер- 228,2 мыңнан 103,6 мыңға, ұйғырлар – 62,3 мыңнан 36,6 мыңға азайғанын да айтқан жөн. Ауыр тағдырға тап болған осы халықтардың өкілдері үйреніскен жерін тастап, азық-түлікке қатысты қолайлылау аудандарға – Сібірге, Өзбекістанға кетуге мәжбүр болды. Келтірілген деректерден байқағанымыздай, шаруашылықты өктемдікпен талқандаудың салдарынан туындаған ашаршылық ауқымы жағынан жан шошырлықтай болды. Малдан жұрдай болған қыр халқы өздеріне тән дәстүрлі тағамдары еттен айырылды. Балықшылық, аңшылық және басқа жиын терім жағдайды түзей алмады. Егін шықпағандықтан ауылда астық болмады. Жұтаған аймағын тастап кету де барлық уақытта бірдей қолдан келмеді. Жылқысы, түйесі жоқ, жаяу қалған көшпеліге бірнеше жүз, тіпті мыңдаған шақырымдық орасан зор қашықтықты еңсеру қиынға түсті. Малсыз қалған шаруа шаруашылығына кең-байтақ дала енді асыраушы емес, ажал торына айналды. Мұқтаждық қуған адамдар тобы бір ғана мақсатпен – тірі қалу үшін қалаларды, кенттерді, теміржол станцияларын кезіп кетті. Олар шоғырланған жерлерде бөртпе сүзегі шықты, адамдар сирек қоныстанған мұндай жерлер үшін бұл бұрын-соңды кездеспеген індет еді. Белгісіз ауруға қарсы күресетін иммунитеті болмағандықтан, сондай-ақ денсаулық сақтау қызметінің әлсіздігінен аштықтан әлсіреген адамдар қазаға ұшырады. Тұрғылықты халық санына көші-қон да қатты шығын әкелді. Халықтың бастапқы жиынтық санының төрттен бірі, яғни 1030 мың адам республикадан тыс аймақтарға көшіп кетті. Оның 616 мыңы оралмады, ал 414 мыңы кейін Қазақстанға қайтып келді. Мамандардың бағалауы бойынша оралмай кеткен 200 мыңға жуық адам шет елге – Қытайға, Моңғолияға, Ауғанстанға, Иранға және Түркияға жол тартты. Қазақтарың іргелес өңірлерге көшіп барып қоныстануына нақты дәлел болатын деректер 1926 және 1939 жылғы

санақтарда келтірілген. Егер 1926 жылы санақ бойынша көршілес республикаларда қазақ ұлтының 314 мың өкілі тұрған болса, 1936 жылғы санақ бойынша ол 794 мың адамға жетті, яғни көбейу салыстырмалы шекте 453 мың адамды құрады, 1926 және 139 жылдар аралығында санақ аралық кезеңде мигранттар есебінен қазақтар: РКФСР-да 2,3 есе, Өзбекстанда- 1,7 есе, Түркіменстанда – 7 есе, Тәжікстанда – 7 есе, Қырғызстанда 10 есе өсті. 1931-1933 жылдардағы болған еліміздегі ірі де адам айтқысыз ұлы апат ел үшін зор кесірін тигізді. Мемлекеттік биліктің қайнар көзі болып табылатын халықты қырғынға ұшыратқан ашаршылық ел тарихының қаралы кезеңі болып келеді. Оның себебі - Қазақстанда жүргізілген сталиндік-голощекиндік реформа, содан туындаған шаруалардың жекеменшілігін тәркілеу мен жою, бас көтертпес ет, астық т.б. ауыл шаруашылығы өнімдері салықтары, көшпелі және жартылай көшпелі қазақ шаруаларын жаппай және күшпен отырықшыландыру науқандары болып табылады. 1926, 1937 және 1939 жылдардағы санақтар материалдарындағы олқылықтар осы ашаршылықтағы адам, басқа шығындар санын дәл анықтауға кедергі келтіріп, ғалымдар арасында әр түрлі пікірлердің өрістеуіне себеп болды. Дегенмен, осы ашаршылықта Қазақстандағы ауыл халқы санының кемуі туралы Қазақ АКСР халық шаруашылығы есептеу басқармасының әр түрлі жанама есеп-статистикалық құжаттар, сондай-ақ 1937 жылғы Бүкілодақтық халық санағының алғашқы мәліметтеріне сүйенген ресми дерегі бар. 1992 жылы осы мәселені арнайы зерттеген Қазақстан Республика Жоғарғы Кеңесі Төралқасының комиссиясы өзінің қорытындысында былай деп жазды: “Қазақ елі аштықтан және соған байланысты індеттерден, сондай-ақ табиғи өлім деңгейінің үнемі жоғары болуынан 2 млн. 200 мың адамнан, яғни барлық қазақ халқының 48%-данайрылды”. Ашаршылықтан Қазақстанда қазақтардың үштен бірі ғана қалды. Негізінен жас балалар мен әйелдер қырылғандықтан оның демографиялық зардабы ауыр болды. Қазақтардың сан жағынан өсуін қатты тежеді. Кейіннен асыра сілтеушіліктің шын мәні саяси бүркемеленгенімен бұл ашаршылық “қызыл қырғын”, “голощекиндік геноцид” деген тарихи атқа ие болды. Голощекиндік геноцидтің қазақхалқына алып келген шығыны әлем тарихында гитлершілдердің Еуропадағы еврейлерге жасаған сойқанымен пара-пар келіп, Кампучиядағы “қызыл кхмерлер” зардабынан асып түседі. 1932 мешін жылы болған бұл зұлмат XXғасырдағы адамзат баласына қарсы жасалған ең өрескел қылмыстардың бірі болып саналады. Әр жылдың 3-мамыр күні Қазақстанхалқы осы “қызыл қырғын” құрбандарын еске алады.

Жалпы қазақстандық жазушылар ашаршылық туралы шындықты көркем әдебиет арқылы жеткізуге атсалысты. Айталық, “Простор“ журналының бас редакторы В.Ф. Михайлов құжаттық әңгімелерінде 1930 жылдардағы ашаршылықтың геноцид болғанын және оның күштеп ұжымдастыру нәтижесінде көрініс бергенін жазады[1;17 б].Тарихи әдебиеттің тізгінінде жүрген қаламгерлер шоғырында Табыл Құлыястың алатын орны ерекше. Қаламгердің “Қанжоса ғасыр” “Қырғын” “Қан кешу” атты туындылары қалың оқырман арасында үлкен қызығушылық туғызып, өткеніміздің айтылмаған ақтандақтарын ашуда өлшеусіз үлес қосты. Кітаптың үшеуі де Кеңес өкіметі тұсындағы трагедиялық оқиғаларға, қолдан жасалған саяси нәубеттерге арналған. Мәселен, «Қан жоса ғасыр» кітабында 1918-1922 жылдардағы аштықтың себептері баяндалса, «Қырғын» кітабында 1932-1934 жылдары Ф.Голощекиннің «Кіші Қазан» ұжымдастыру саясаты және оның қазақ халқы үшін орны толмас салдары туралы баяндалады. Соған қоса осы оқиғалар жайлы деректер қалдырып, баға берген Н.М. Неймарктың“Геноциды Сталина” атты жаңа кітабының басты желісі, 1930 – жылдардағы Сталиндік саясатты геноцид ретінде түсіндіруге негізделеді.

Ашаршылық туралы тақырыпты мұрағаттарда зерттеген желтоқсаншы, марқұм Әркен Уақ көзі тірісінде “Азаттыққа” берген сұқбатында «Совет Одағының қазақ халқына қарсы геноциді патша заманынан басталған» деген еді.«Жалпы 1930 жылғы деректер қазақтың саны 5 миллион 200 мың деп, кейінгі деректерде тірі қалған қазақтың саны 2 миллион 300 мың ғана деп көрсетеді. Сонда 3 миллион халық ашаршылықтан қырылған. Оны енді

геноцид демей не дейміз?» деген еді. Өркен Уақтың пайымдауынша, кеңес басшылығы 1932-33 жылдардағы ашаршылықты жоспарлы түрде, қолдан ұйымдастырған.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. 1932-1933 жылдардағы ашаршылық ақиқаты - Правда о голоде 1932-1933 годов/ Б.Ғ. Аяған, Ж.Ү. Қыдырәлиа, Ә.М. Ауанасова, А.Н. Қашқымбаев, М.Л. Анафинова, К.М. Ілиясова Б.Ғ. Аяғанның редакциясымен. – Алматы: ТОО << Литера - М>>, 2012. – 7-17 бет.
2. Құпия кеңестер/ Қазыбек М., Маймақов Ғ. – Алматы: “Санат”, 1999. – 151 бет.
3. Қазақстан тарихы: Аса маңызды кезеңдері мен ғылыми мәселелері / М.Қойгелдиев, Ә.Төлеубаев, Ж.Қасымбаев, т.б. — Алматы: «Мектеп» баспасы, 2007. — 304 бет.

УДК 32.019.51:37(73:574)”1991-2001”

ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ПОЛИТИКА СОЕДИНЕННЫХ ШТАТОВ АМЕРИКИ В КАЗАХСТАНЕ (1991 – 2001 ГГ.)

Комлякова Юлия Юрьевна

jkomlyakova@gmail.com

Аспирантка кафедры международных отношений и внешней политики Исторического факультета Донецкого национального университета, Донецк, Украина
Научный руководитель – проф. И.Я. Тодоров

С момента обретения государствами Центральной Азии независимости Соединенные Штаты сфокусировали свое внимание на новых независимых государствах региона. Прежде всего США были заинтересованы в продемократической перестройке государственного устройства. На этом пути они столкнулись с проблемой устаревших взглядов номенклатуры (не изменившейся с советских времен), клановым руководством, специфическим менталитетом жителей. Преодолеть эти препятствия и воспитать новое поколение в демократическом духе можно было только с помощью сотрудничества с центральноазиатскими государствами в сфере образования.

В то же время страны Центральной Азии с обретением независимости постоянно сталкивались с беспрецедентными проблемами практически во всех отраслях политики. И политика в сфере образования не была исключением. Поэтому правительства центральноазиатских стран начали разработки в сфере образования: содействие созданию частных высших учебных заведений, новые требования рынка труда, содействие международному образовательному сотрудничеству. Однако эти действия сопровождались определенными проблемами: сокращение ресурсной базы для государственных высших учебных заведений, ухудшение условий финансирования государственных научных исследований [1].

Все без исключения правительства центральноазиатских стран столкнулись с несовершенной структурой организации образования. Подобно другим индустриальным государствам высшее и профессиональное образования Советского Союза подчинялось потребностям различных министерств и ведомств, которые, создавая государственный заказ, с одной стороны предотвращали формированию безработицы в государстве, а с другой исчезала проблема нехватки профессиональных кадров. Миграция трудового населения проходила по всей территории СССР в зависимости от профессионального спроса и образовательных предложений. С обретением независимости перед новыми независимыми странами встала проблема создания профильных министерств образования и науки способных осуществлять образовательную политику и формирование образовательной базы с учетом особенностей и потребностей государства. Также возникла необходимость решать проблему нехватки профессиональных кадров. Все это и стало причинами необходимости